

Ενότητα 9^η Οι νόμοι επισκέπτονται το Σωκράτη στη φυλακή

Εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἶτε
ἀποδιδράσκειν,
εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο,

ἐλθόντες οἱ νόμοι καί τό κοινόν τῆς
πόλεως
ἐπιστάντες ἔροιντο·

Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις
ποιεῖν;

Ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῶ ἔργῳ ᾧ
ἐπιχειρεῖς
διανοῆ τοὺς τε νόμους ἡμᾶς
ἀπολέσαι

καί σύμπασαν τήν πόλιν τό σόν
μέρος;

Ἦ δοκεῖ σοι οἷόν τε
ἔτι ἐκείνην τήν πόλιν εἶναι καί μή
ἀνατετράφθαι,

ἐν ἧ ἄν αἰ γενόμεναι δίκαι μηδέν
ἰσχύωσιν

ἀλλά ὑπό τῶν ἰδιωτῶν ἄκυροί τε
γίνωνται καί διαφθειρώνται;

Τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα
καί ἄλλα τοιαῦτα;

Πολλά γάρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καί
ρήτωρ, εἰπεῖν

ὑπέρ τούτου τοῦ νόμου
ἀπολλυμένου

ὅς τās δίκας τās δικασθείσας
προστάτει κυρίας εἶναι.

Ἦ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς ὅτι
«Ἦδίκη γάρ ἡμᾶς ἡ πόλις καί οὐκ
ὀρθῶς τήν δίκην ἔκρινεν;»

Ταῦτα ἢ τι ἐροῦμεν;

Ἄν, ἐνώ σκοπεύουμε εμεῖς εἶτε να
δραπετεύσουμε από εδώ,

εἶτε ὅπως αλλιῶς ταιριάζει να
ονομάσουμε μια τέτοια πράξη,
αφού ἔρχονταν οἱ νόμοι καὶ οἱ δημόσιες
αρχές

καὶ σταθούν μπροστά μας μās
ρωτήσουν:

Πες μας, Σωκράτη, τι ἔχεις στο νοῦ σου
να κάνεις;

Κάτι ἄλλο ἢ με αὐτὴν τὴν πράξη που
επιχειρεῖς

σκέφτεσαι καὶ εμάς τοὺς νόμους να
καταστρέψεις

καὶ ὅλη τὴν πόλη ὅσο περνάει από το
χέρι σου;

Ἦ φαντάζεσαι ὅτι εἶναι δυνατό

να υπάρξει ἀκόμη ἐκείνη ἡ πολιτεία καὶ
να μὴν ἔχει καταλυθεῖ

στὴν ὁποία οἱ δικαστικές αποφάσεις δὲν
ἔχουν καμιά δύναμη

ἀλλὰ καὶ ακυρώνονται καὶ
καταστρέφονται από τοὺς ἀπλοὺς
πολίτες;

Τι θα πούμε, Κρίωνα, σ' αὐτά καὶ σ'
ἄλλα παρόμοια;

Γιατί πολλά θα μπορούσε κάποιος να
πει, κι ἰδιαίτερα ἕνας ρήτορας

για να υπερασπιστεῖ αὐτό το νόμο που
κινδυνεύει να καταλυθεῖ

ο ὁποῖος ὀρίζει οἱ δικαστικές αποφάσεις
να ἔχουν κύρος.

Ἦ θα πούμε σ' αὐτούς ὅτι

«επειδὴ μας ἀδικούσε ἡ πόλη καὶ δὲν
ἔκρινε δίκαια τὴ δίκη»;

Αὐτά θα πούμε ἢ κάτι ἄλλο;

Γραμματική

1. Να χωρίσετε τις δευτερεύουσες από τις κύριες προτάσεις και έπειτα να τις χαρακτηρίσετε:

1. Οί Ἀθηναίων ξύμμαχοι λέγουσιν ὅτι αἱ σπονδαί ἔσονται κοιναί.
2. Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστής εἰμι.
3. Ἐλέγετο δέ καί τοῦτο, ὅτι αἱ νῆες τριακόσιοι ἦσαν.
4. Ἡράκλειτος λέγει ὅτι πάντα ρεῖ καί οὐδέν μένει.
5. Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ ἔπαινοίη.
6. Ἡγγέθη αἰτῶ ὅτι Μέγαρα ἀφεστηκε.
7. Οὐ τοῦτο λέγω, ὡς οὐ δεῖ ἶναι ἐπί τούς πολεμίους.
8. Πελοπίδας ἔλεγεν ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς καί ὡς Λακεδαιμόνιοι διά τοῦτο πολεμήσειεν αὐτοῖς.
9. Τοῦτο ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τό συνέχον τήν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστίν.
10. Δηλόν ἐστί ὅτι ἐν ἰσχυρῶ χειμῶνι τό κινεῖσθαι παρέχει θερμοκρασίαν τινά.

2. Να αναγνωριστούν οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτική λειτουργία):

- α) Φοβεῖται τά ἔσχατα πάθη.
- β) Ἐφοβεῖτο μή ὁ πάππος ἀποθάνη
- γ) Φοβοῦμαι μή οὐ δυνηθῶ διά τήν ἀπειρίαν δηλῶσαι.
- δ) Κίνδυνος ἐστί μή μεταβάλωνται καί γένωνται μετά τῶν πολεμίων.
- ε) Δέδοικα μή ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.
- στ) Ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μη προσάγοιεν πρὸς τό κέρας καί αὐτούς κατακόψειαν.
- ζ) Φοβοῦμαι δέ τουναντίον, μή τοιοῦτος τις ὑμῖν λογισμός.
- η) Κερκυραῖοι ἐφοβήθησαν μή αἱ νῆες πολέμια ᾶσι.
- θ) Δέος δ' ἐγένετο αὐτοῖς μέγα μή σύν πλοιοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι.
- ι) Αὐτό τοῦτο φοβοῦμαι μή διά τήν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλῶσαι περί τῶν πραγμάτων ὑμῖν.

3. Στις παρακάτω περιόδους να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να γίνει πλήρης χαρακτηρισμός:

1. Ὑμεῖς δὲ δεῖξετε ἥντινα γνώμην ἔχετε περὶ τῶν πραγμάτων.
2. Τοῦτο σκεψώμεθα, εἰ ἀληθῆ λέγεις.
3. Οὐ δῆλον ἐστὶ τῷ στρατηγῷ εἰ συμφέρει στρατηγεῖν.
4. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.
5. Κῦρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη.
6. Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.
7. Ἄγνοοῦμεν τί ἐν αὐτῇ τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ γίνεται.
8. Αὐτὸ οὖν προσήκει σποπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα.
9. Ἐπόρουν τί λέγοι.
10. Τοῦτο αὐτὸ ἀποκρίναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Ποια συνέπεια θα έχει, σύμφωνα με τα λεγόμενα των νόμων, η απόδραση του Σωκράτη από τη φυλακή; Ποια είναι, σύμφωνα με το κείμενο, η απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωση και τη διασφάλιση της σταθερότητας της πολιτείας;

Η απόδρασή του από τη φυλακή θα είχε ως συνέπεια τα εξής:

- θα κατέλυε και θα ακύρωνε τους νόμους, άρα και την ίδια την πόλη
- θα καταργούσε τις δικαστικές αποφάσεις

Σύμφωνα με το Σωκράτη η διασφάλιση της σταθερότητας της πολιτείας και η επιβίωσή της μέσα στο χρόνο προϋποθέτει να είναι έγκυροι οι νόμοι και να τηρούνται από τους πολίτες. Οι πολίτες πρέπει να σέβονται τους νόμους και να συμμορφώνονται με τις δικαστικές αποφάσεις.

2. Πώς εξηγείτε την άρνηση του Σωκράτη να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία που του δίνουν οι φίλοι του να αποδράσει; Πώς θα τον χαρακτηρίζατε ως πολίτη και ως δάσκαλο;

Ο Σωκράτης με τη ζωή και το θάνατό του γίνεται πρότυπο ιδανικού πολίτη και δασκάλου.

- πειθαρχεί στους νόμους, επειδή τους σέβεται
- δε θέλει να κάνει αυτά που ο ίδιος κατηγορεί, θέλει να γίνει παράδειγμα προς μίμηση για τους μαθητές του.
- δείχνει συνέπεια έργων και λόγων, είναι συνειδητοποιημένος πολίτης .

Ο Σωκράτης είναι αξιοθαύμαστος για την απόφασή του να μην εκμεταλλευτεί την ευκαιρία που του προσφέρουν οι φίλοι του να αποδράσει. Ενώ του δίνεται η δυνατότητα να αποδράσει, εκείνος προτιμά να μείνει πιστός στα όσα δίδασκε για την υπακοή των πολιτών στους νόμους. Πιστεύει, ότι κάθε πολίτης πρέπει να είναι υπεύθυνο άτομο γιατί η συμπεριφορά του επηρεάζει και το σύνολο των πολιτών.

3. Σε αρκετές περιπτώσεις ένας πολίτης ή μια κατηγορία πολιτών ενός σύγχρονου δημοκρατικού κράτους θεωρούν ότι θίγονται τα συμφέροντά τους από μια νομοθετική ρύθμιση. Ποια, κατά τη γνώμη σας, πρέπει να είναι η στάση τους;

- να ελέγχουν αντικειμενικά το περιεχόμενο μιας νομοθετικής ρύθμισης
- να πράττουν με γνώμονα το συλλογικό καλό και την προάσπιση της ειρήνης
- να συνεργάζονται με τους συμπολίτες τους
- να διεκδικούν τα δικαιώματά τους με τρόπο νόμιμο και δημοκρατικό
- να καταδικάζουν κάθε μορφή βίας

Οι σύγχρονες δημοκρατικές πόλεις είναι πιο απρόσωπες για αυτό και σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί οι αποφάσεις του κράτους να θίγουν τα συμφέροντα των πολιτών ή ορισμένων κοινωνικών ομάδων. Γι' αυτό η πολιτεία αφενός οφείλει να ισορροπεί μεταξύ των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων των πολιτών της και αφετέρου οι πολίτες οφείλουν να υποστηρίζουν τις θέσεις τους λαμβάνοντας πρόνοια, ώστε να μη θίγονται τα συμφέροντα όλων.

